

tudi, kako smo praznovali plodonosno 50 letno vladanje Nj. Veličanstva, cesarja Franca Jožefa I., katerega največje veselje je, manjšati bedo Svojim narodom!

„Z združenimi močmi!“

Ljubljana, dne 28. grudna 1895.

Odbor „Slovenskega učiteljskega društva“:

Andrej Žumer,
predsednik.

**J. Režek, J. Furlan, Al. Kecelj, J. Dimnik, E. Gangl,
J. Cepuder, F. Črnagoj, J. Likar.**

Svojim o svojem.

Predolgo že nas duh teme pritiska.

J. Cimperman.

II.

(Dalje.)

Nikdar ne smemo pozabiti svojih prijateljev. Našteli bi lahko dokaj zavednih, odličnih in vplivnih mož, ki nam niso nikdar odrekli svojega prijateljstva in svoje podpore. Tem je družba učiteljev prav takó draga, kakor ona njih vrste. Povsod, kjer stojé na svojem mestu, bodisi v šolskih svetih vseh treh vrst, bodisi v deželnem zboru, bodisi drugod, kjer je treba, vedno so na naši strani. Prijatelji so nam ne iz samoljubja ali dobičkarije, nego zató, ker vedó, da je narod, ki ima dobro učiteljstvo, dobro organizovano šolo, sposoben, da živi in da zadošča onim potrebam, ki mu jih stavi sedanji vek. Pravi rodoljub je vsekdar prijatelj ljudski šoli, ker je preverjen, da bi brez ljudske narodne šole dandanes ne imeli onega naroda, ki mu pravimo slovenski narod!

Od kod so pač vsi tisti, ki so in ki hočejo biti voditelji našemu ljudstvu? Rojeni so v njem, učili so se najprej v njem in sedaj delajo zanj med njim! Ko bi se pa porušil temelj, ko bi ga zavist ali nasilstvo podrlo, komu bi bilo moči računati z razdivjanimi, brezsrčnimi in nezavednimi božjimi stvarmi?

Dà, na naših ramah sloni začetek narodne omike. O, težko je to breme: časih ožuli do krvavih srag, ko vidi človek, da je mati priroda

vrgla svoje slabo seme v otroško srce, kateremu je še pridejal svoje popačeni, otrovani človek. — Kdor je kdaj pogledal v naše delavnice, ta pač ve, da ne pišemo nobene besede odveč. Pripoznal nam pa bo tudi, da opravičeni zahtevamo svojemu delu plačila, kakoršno mu gre, da smemo tudi zunaj šole zahtevati, naj se nam ne krati nobena tistih pravic, katere so lastne sleharnemu državljanu.

Sami pa čujmo, čujmo in čujmo! Kolikor časti in spoštovanja so naši predniki priborili svojemu stanu, ta last, jasno zaznamenovana v knjigi naše zgodovine, bodi nam svetinja, katere ne onečasti nikdar najmanjši madež! Toda dalje, kakor veliki vojskovodje starega veka, ki so trli s trdim korakom nasprotstva samih bogov svojih, dalje! Zaspansost in počitek na tem, kar je dosegel naš stan od svojega početka do danes, prinesla bi nam smrt v pričetku svobodnejšega in boljšega življenja. In umreti v mladosti — kolika nesreča, kolika škoda!

Skrbimo v prvi vrsti sami, da nam ne bo mogel nihče metati blata na našo čast, bodimo zavedni v svojem poklicu, vstrajni in delavni, ne sramujmo se svojega stanú, ne bodimo učitelji zató, ker nismo nič drugega, ampak bodimo učitelji zató, ker rabi naša domovina naprednega in samostojnega učiteljstva! Nikdar se nihče ne klanjaj, kakor se je moral sužnik pred svojim gospodom, ne vsiljuj se nikomur, ker se tvoje delo ne ceni po svoji ceni. Kdor nas hoče, naj pride sam po nas! Toda tem, za katere smo — tem vse! Naši mladini in narodovi prosveti ter njega napredku vse svoje telesne in duševne sile!

Ali nam ne vzide potlej najlepši dan? In ali takó ne izvršujemo najlepše svoje naloge?

To izvrševanje je pri nas sila težavno. Sleharni izmed nas ve, da bi treba našim stanovskim razmeram temeljitega preobrata. Pred vsem se morajo dostojno in častno urediti naše plače, da nam ne bode treba v vsaki dobi v pravem pomenu besede beračiti. Mi dajmo vse, nam nihče ničesar! Tajiti ne smemo, da nalaga šola deželi breme, katero jo dokaj teži. Ali ti novci niso zavrženi: glavnica je dobro naložena ter nosi lepe obresti. Smemo torej reči, da se lahko žrtvuje več tam, kjer se ve, da ni nobeden krajecar izgubljen.

Tudi poti naših prošnjâ za podeljenje kateregakoli učiteljskega mesta bi treba dolgost za tretjino prikrajšati. V mislih imamo tu krajne šolske svete. Tem bi pač ne bilo treba predlagati naših prošenj za nameščenje. Krajni šolski sveti (ker že so) naj skrbé za šolske potrebščine, za šolske vrtove in za druge jednake reči. Ker pa izrekajo svojo sodbo o učitelju že takrat, ko ga še ne poznajo, mislijo, da imajo v vsaki zadevi čezenj oblast tudi potem, ko pride na svoje mesto. „Ko bi ne bilo nas, pa bi ne dobil službe“. Kakó pa gledajo šele

tistega, ki je izpodrinil njih priporočenca! V takem slučaju stavi šolskemu napredku krajni šolski svèt vsemogoče zapreke. In ako se postavi učitelj po robu, ako krepko zagovarja svoje zahteve in stališče, poskrbi se kaj hitro, da hoté ali nehoté pospravi svoje stvari in gre delat pokoro drugam!

Na jedni strani deželni uradniki, na drugi pokorno udani c. kr. šolskim oblastnijam. Zakaj ni oboje jednako? (Konec prih.)

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

B.

Državni glavlar.

(Dalje.)

Državni glavlar je Nj. Veličanstvo cesar avstrijski, kralj češki itd. in kralj ogerski. Vladar deli z ljudskimi zastopi zakonodajalno (legislativno) oblast, a ima sam izvrševalno (eksekutivno) oblast. Vsak zakon postane veljaven šele s cesarjevo potrditvijo ali sankcijo. Cesar podeljuje plemstvo in odlike, oddaja vse državne službe, sklepa kot vrhovni vojni gospodar o vojski in miru in zaveze in pogodbe z inozemskimi državami. V cesarjevem imenu se objavljajo sodniške razsodbe, in vladar ima pravico obsojence deloma ali popolnoma pomilostiti. Denar ima cesarjevo sliko.

Člani cesarske rodovine so pod cesarsko rodovinsko oblastjo in imajo naslov nadvojvodje, nadvojvodinje in cesarska in kraljeva visokost. Nadvojvodje so tudi člani avstrijske gosposke zbornice in ogerske magnatske zbornice.

Pri nastopu svojega vladarstva prisega na ustavo, in sicer v avstrijskih deželah vpričo obeh zbornic državnega zbora, da bode trdno vladal po temeljnih zakonih avstrijskih dežel in v soglasji s skupnimi državnimi zakoni, na Ogerskem pa prisega pri venčanju s krono svetega Štefana. Cesar in kralj mora biti rimsko-katoliške vere in postane z dovršenim 18. letom doleten. Cesar ima predikat „cesarsko in kraljevo apostolsko veličanstvo“.

Dvorjanstvu prištevamo tajne svètnike, ključarje ali komornike in miznike. V širšem pomenu pa pripadajo dvorjanstvu še štirje dvorni štabi in sicer najvišjega dvornika, dvornega nadkomornika, dvornega nadmaršala in vrhovnega nadkonjarja cesarske straže (garde) in vitezi reda Marije Terezije, sv. Štefana, Leopoldovega reda, reda železne krone in Franc Jožefovega reda. —